

Κυριακή, 16 Αυγούστου 2009

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΘΑΝΑΣΗ ΚΑΛΛΙΑΝΙΩΤΗ ΣΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΒΙΒΛΙΟΥ ΗΛΙΑ ΓΑΓΑΛΗ

Το βιβλίο του Ηλία Γάγαλη «Η περιοχή Ηρακλεωτών Γρεβενών στις σελίδες των εφημερίδων της Κοζάνης 1914 -1941»

Αγαπητοί φίλοι και φίλες,
από όποια οπτική και να ιδωθεί είναι μία μεγάλη τιμή για μένα να βρίσκομαι εδώ μπροστά σας και να ομιλώ. Πρόξενος της μεγάλης τιμής είναι ο τιμώμενος σήμερα συγγραφέας, τον οποίο ευχαριστώ. Επίσης ευχαριστώ πολύ το Δήμο και τον Πολιτιστικό Σύλλογο που φρόντισαν για την οργάνωση της παρουσίασης, μία εργασία ημερών, αλλά αφανή. Τέλος κι εσάς τους ίδιους, μία επιπρόσθετη τιμή.

Περί βιβλίων

Όπως όλοι γνωρίζετε το βιβλίο είναι ένα σύνθετο ζήτημα στην αξιολόγηση του οποίου συμμετέχουν τουλάχιστον τέσσερις από τις αισθήσεις. Η όραση: συνήθως κοιτάς από μακριά το εξώφυλλο, έπειτα το διαβάζεις από μέσα. Η αφή: το βιβλίο κρατιέται στο χέρι και ζυγίζεται ή ανοίγεται. Η όσφρηση: αρκετοί το μυρίζουν. Η ακοή: ορισμένοι το ξεφυλλίζουν γοργά κτυπώντας τα φύλλα μεταξύ τους. Τέλος η γεύση, αλλά μάλλον στα βρέφη: δαγκώνουν χωρίς οίκτο τα βιβλία.

Σε έναν πρώτο έλεγχο των ανωτέρω αισθήσεων το βιβλίο που παρουσιάζεται σήμερα παίρνει άριστα. Εντυπωσιακό οπτικά στην απλότητά του το εξώφυλλο και τα ενδότερα, ενώ το χαρτί και τα μελάνια άψογα. Σχήμα και βάρος ιδανικό, δηλαδή μικρό στο δέμας και όχι κουραστικό στο κράτημα.

Το περιεχόμενο

Αυτή είναι συνήθως η πρώτη εκτίμηση, πολύ βασική παρόλο που φαίνεται απλοϊκή, διότι προκαταλαμβάνει τον αναγνώστη. Έπειτα απομένουν το περιεχόμενο και ο συγγραφέας. Το περιεχόμενο γίνεται κτήμα, όταν μελετηθεί το βιβλίο. Εκεί μέσα φαίνεται ο τρόπος εργασίας μάλλον και ο χρόνος εργασίας.

Το περιεχόμενο του συγκεκριμένου πονήματος φαντάζομαι θα σας γίνει σύντομα γνωστό. Όπως ο καθένας διαπιστώνει πρόκειται ουσιαστικά για μία έκδοση πηγών, δηλαδή ανταποκρίσεων κατά χωριά και χρονολογική σειρά που γράφτηκαν σε προπολεμικές εφημερίδες της Κοζάνης για το χωριό Άγιος Γεώργιος και τα γύρω χωριά. Ωστόσο μέσα συμπεριλαμβάνονται και συνεντεύξεις από εν ζωή μάρτυρες κι ακόμα πληροφορίες από σχετική του τόπου βιβλιογραφία, ακόμη και διαδικτυακή.

Το έργο πλουτίζεται με φωτογραφικό υλικό που ευγενώς παραχώρησαν διάφορες οικογένειες, ενώ μερικώς συνεισέφερε σε αυτό και ο συγγραφέας, ο οποίος τις σχολιάζει. Οι φωτογραφίες είναι άριστο υλικό σε όποιον αναδιψά τις περασμένες εποχές και μπορεί βεβαίως να αντλήσει από εκεί πληροφορίες. Ακόμη ο συγγραφέας προλογίζει το έργο κι επιπλέον πριν από κάθε χωριό παρουσιάζει περιληπτικώς το περιεχόμενο των εφημερίδων.

Αυτή είναι η δομή του βιβλίου. Πρόκειται για μία επίμονη εργασία χρόνων, την οποία με ευχαρίστηση ξεφυλλίζει κάθε αναγνώστης, αφού συνηγορούν τόσο τα μικρά σε έκταση κείμενα όσο η απλή καθαρεύουσά τους. Για το φιλόστορα, τον ιστορικό ή όσους ασχολούνται με τις επιστήμες του ανθρώπου παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον για τον πλούτο των πληροφοριών και ειδικά σήμερα που η πρόσβαση στο προκείμενο υλικό είναι απαγορευτική –οι εφημερίδες δεν δίνονται, ενώ το περιεχόμενό τους ψηφιοποιήθηκε, αλλά δεν αναρτήθηκε (ακόμη) στο διαδίκτυο.

Ο συγγραφέας και το βιβλίο

Ο συγγραφέας είναι ο δεύτερος παράγοντας για τη δημιουργία και την ύπαρξη κάθε βιβλίου. Στην προκείμενη περίπτωση ορισμένα στοιχεία του δηλώνονται στο οπισθόφυλλο: ανήκει στη γενιά των σαραντάρηδων, κατέχει μεταπτυχιακό τίτλο στη Φλώρινα, διαθέτει εμπειρία σε μαθητικά και διοικητικά ζητήματα ως διευθυντής Σχολείου, χειρίζεται με ευχέρεια το λόγο μπροστά στο ακροατήριο.[1] Ήρθε ήδη το πλήρωμα του χρόνου να σταδιοδρομήσει στην τοπική σκηνή, τη Διοίκηση ή Εποπτεία της Εκπαίδευσης ή τον Πολιτισμό.

Εσείς προφανώς γνωρίζετε περισσότερα για το συγγραφέα. Εμείς συναντηθήκαμε πρώτη φορά, αν θυμάμαι καλά, στη Δημοτική Βιβλιοθήκη Κοζάνης. Έπειτα ακολούθησαν αραιές συναντήσεις. Αφανής τόλμη, φανερή ευγένεια, οργανωμένη υπομονή είναι λέξεις που ορίζουν το περίγραμμά του.

Όσον αφορά στο βιβλίο η οπτική που προλογίζει κάθε συστάδα χωριών εξαρτάται άμεσα από το μελετώμενο υλικό χωρίς ευλύγιστες συστροφές και επαναλήψεις στερεοτύπων. Ένα ηχηρό παράδειγμα: γράφει ότι το καθεστώς της περιόδου διακυβέρνησης της χώρας από το διακεκριμένο απόστρατο επιτελικό αξιωματικό Ιωάννη Μεταξά (1936 -1940) απολάμβανε «ευρείας αποδοχής» από τους κατοίκους. Όντως απολάμβανε ευρείας αποδοχής όπως αποδεικνύεται από την εντυπωσιακή σε παλμό κι αισθήματα φωτογραφία τεσσάρων παιδιών στη σελίδα 111, τρεις εκ των οποίων καμαρώνουν μέσα από τη στολή της ΕΟΝ.

Ένθερμος υποστηρικτής του Μεταξά και του βασιλέως ήταν κι ένας νεαρός δάσκαλος από τον Άγιο Γεώργιο, δραστήριος διανοούμενος και μαχητικός συνδικαλιστής συνάμα. Δημιούργησε πρώτος την ΕΟΝ του διπλανού χωριού Βατόλακκος όπου δίδασκε κι ένας από τους πιο διαπρυσίους κήρυκες του καθεστώτος. Λίγα χρόνια αργότερα, το 1943, πέρασε στο αντίθετο στρατόπεδο αναλαμβάνοντας γραμματέας του ΚΚΕ στο 28ο σύνταγμα του ΕΛΑΣ και το Νοέμβριο του επομένου έτους διετέλεσε φρούραρχος στην Κοζάνη κατά τη διάρκεια της σύγκρουσης ανταρτών και εξοπλισμένων χωρικών αφότου έφυγαν οι Γερμανοί. Ο Ζαχαρίας Δρόσος.

Η αλλαγή πορείας του Δρόσου δυσaráεστησε προφανώς έναν άλλο διανοούμενο του χωριού, το δάσκαλο Ιωάννη Γκούρα, και προφανώς τον παλαιό κοινοτάρχη Αντώνιο Κωτίτσα. Αυτά τα πρόσωπα διακρίνει ο συγγραφέας ως σημαντικά.

[1] www.kozani.gr

Αν και λιγότερο φανερά πιστεύεται ότι θεωρεί σημαντικό και τον «πολύν και ξακουστόν»[2] μουσουλμάνο Μπεκίρ εφέντη, αξιωματικό του τουρκικού στρατού που διατηρούσε σπίτι στον Άγιο Γεώργιο.[3] Θα άξιζε κατά τη γνώμη του γράφοντος μία μονογραφία γι αυτό το πρόσωπο, τουλάχιστον για να διαλύονται πλασματικές αναλογίες που φορές ευδοκιμούν στα Γρεβενά. Νομίζω δεν θα ήταν δύσκολο για τους παρόντες Ηλία Γάγαλη και Κωνσταντίνο Δόρτσιο να τη φέρουν εις πέρας -η υπάρχουσα τουρκική βιβλιογραφία[4] προσφέρεται ως ερέθισμα ή βοήθημα.

Τα περικείμενα

Ο συγγραφέας αρκετές φορές είναι έγκονο του περιβάλλοντός του. Πρώτη φορά επισκέφτηκε τον Άγιο Γεώργιο Γρεβενών πριν από δύο περίπου δεκαετίες, ως γενέθλιο τόπο του ανθρώπου των τεχνών Θεόδωρου Μιμιλίδη, ήμασταν για ένα διάστημα μαζί φαντάροι. Έπειτα πριν από μία δεκαετία για συνεντεύξεις περί του Τάκη Λαζαρίδη, αντάρτη του ΕΛΑΣ και του ΔΣΕ που θεώρησαν αποσυνάγωγο οι ίδιοι οι σύντροφοί του. Τρίτη φορά σχετικά πρόσφατα για έρευνα του τοπικού Ληξιαρχείου. Παράλληλα ανέγνωσα στη Βιβλιοθήκη Κοζάνης αρκετά τεύχη της εφημερίδας Ελίμεια.

Όντως είναι ένας ενδιαφέρον τύπος που ίσως αποκτήσει ακόμα περισσότερη αίγλη αν πραγματικά βρεθεί στο γύρω μας χώρο η πόλη Ελίμεια.[5] Με βάση τις γνωστές πηγές σημαντικά πρόσωπα στη σκηνή της Δυτικής Μακεδονίας κατάγονταν και κατάγονται από τον Άγιο Γεώργιο και τα περίγυρα χωριά. Ας αναφερθούν ορισμένοι: οι πέντε ιερείς σύμφωνα με τον κώδικα της Ζάμπουρντας,[6] ο νεομάρτυρας Γεώργιος, όσοι αναφέρθηκαν ανωτέρω (ανάμεσά τους και ο Μπεκίρ Εφέντης) κι άλλοι πολλοί που περιλαμβάνονται στο βιβλίο, ο αντάρτης του ΕΛΑΣ και του ΔΣΕ Θανάσης Νέστορας από τα Κριθαράκια, ο παρών Κωνσταντίνος Δόρτσιος, ο συγγραφέας.

Θα ήταν δε ατελέσφορος ο κατάλογος αν δεν συμπεριλαμβάναμε σε αυτόν πολιτικά πρόσωπα όπως ο εκλιπών δήμαρχος Μιχάλης Καραγιάννης, ο παρών συνάδελφός του Αθανάσιος Καραγιάννης ή ο νομάρχης Δημοσθένης Κουπτσίδης.

Η χρησιμότητα

Μελετώντας κανείς τις ενδιαφέρουσες λεπτομέρειες για συγκεκριμένα πρόσωπα και γεγονότα που διατρέχουν το έργο του Ηλία Γάγαλη πλέκει κανείς με άνεση τον προπολεμικό καμβά του αγροτικού τοπίου των Γρεβενών και κατ' επέκτασιν όλης της Ελλάδας, αν όχι των Βαλκανίων. Ένας δυναμικός βεβαίως καμβάς κι όχι στατικός όπου διακρίνονται με σαφήνεια οι αλλαγές για έναν κόσμο που μοιάζει με το δικό μας: γέφυρες προς κατασκευήν, καλύτερεύσεις οδών με πλακοστρώσεις ή η αναζήτηση περισσότερου νερού. Στην χρεία αυτού του νερού προφανώς οφείλεται το

έτυμο του χωριού Τσούργλι, παλαιοσλαβική μάλλον λέξη που σχετίζεται με τη ροή των υγρών.

Αναμένοντας με αγωνία τις επόμενες εργασίες του Ηλία Γάγαλη ευχαριστώ πολύ για την προσοχή σας.

Σημειώσεις

[1] Βλ. π.χ. την ομιλία του συγγραφέα με τίτλο Ο Δήμος Ηρακλεωτών του Νομού Γρεβενών: Τοπική Ιστορία και διδακτικές προσεγγίσεις,

http://tvradio.ert.gr/radio/local_details.asp?id=2185&newsid=426327

[2] Ηλίας Γάγαλης, Η περιοχή Ηρακλεωτών Γρεβενών στις σελίδες των εφημερίδων της Κοζάνης 1914-1941, Αθανασιάδης, Άγιος Γεώργιος Γρεβενών 2009, σ. 57

[3] Κατά μία πηγή που δεν έχει διασταυρωθεί ο Μπεκίρ Φίκρι ήταν αλβανικής καταγωγής, βλ. ALBANIA UNDER PRINCE WIED: The Photo Collection of the Dutch Military Mission to Albania 1913-1914, <http://www.albanianphotography.net/en/dmm.html>

[4] Βλ. π.χ. το πρόσφατο έργο Grebene (Balkanlar'da Tedhiş ve Gerilla) Bekir Fikri,

<http://www.idefix.com/kitap/grebene-bekir-fikri/tanim.asp?sid=A4B000NOJ1PJMR68WFHM>

[5] Περί αυτού βλ. Ηλίας Γάγαλης, Οι αρχαιολογικές περιοχές του Αγίου Γεωργίου Γρεβενών,

Χρονικά Δυτικής Μακεδονίας (24.04.09) 5-6 και <http://www.grevenanews.gr/2009/3/gagalis.htm>

[6] Βλ. Χριστίνα –Μαρία Χατζιωάννου, Η ιστορική εξέλιξη των οικισμών του Αλιάκμονα κατά την Τουρκοκρατία: ο κώδικας αρ. 201 της Μονής Μεταμορφώσεως του Σωτήρος Ζάβορδας, ΚΝΕ/ΕΙΕ Αθήνα 2000, σ. 132-3

Αναρτήθηκε από [Θανάσης Καλλιανιώτης](#) στις [11:20 μ.μ.](#)
